

Ion XENOFONTOV

Doctor în istorie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova. Domenii de preocupare: istoria religiei, istorie militară, istoria științei, studii de istorie orală, mentalități colective, izvoare istorice. Cărți publicate: *Războiul din Afghanistan în memoria participanților din Republica Moldova (1979–1989)*. *Realitate istorică și imaginar social*, Iași: Lumen, 2010, 544 p.; *Războiul sovieto-afghan. Studiu de istorie verbală. Percepții. Documente*, Iași: Lumen, 2011, 549 p.; *Complexul monahal Japca. Istorie și spiritualitate*. Iași: Lumen, 2015, 487 p.

MĂNĂSTIREA JAPCA – O ISTORIE A REZISTENȚEI SPIRITUALE

Mănăstirea Japca, plasată pe o terasă de pe malul drept al fluviului Nistru, este singurul complex monastic din spațiul pruto-nistrean care funcționează neîntrerupt de la înființare. În pofida diverselor presiuni politice, militare, ideologice etc., cu atentat direct la existența fizică a sfântului așezământ, comunitatea monahală a făcut față cu abnegație vicisitudinilor conjuncturii istorice, politice și a promovat cu devotament valorile creștine autentice.

Din perimetrul stratificării temporale și al contextului socio-politic, toponimul *Japca* a fost etichetat în mod diferit. Autoritățile eparhiale țariste au denaturat numele mănăstirii, numind-o adesea *Шабккуй* [1, p. 645], pronunțându-se *Jeaba* sau *Jaba* [2, p. 301]. În perioada interbelică, mănăstirea s-a numit *Jabca*, iar în anii 1941–1944 – *Japca* [3, p. 15; 4, p. 9-10], denumirea ei actuală. Alte denumiri documentar-istorice: *Jaba* [5, p. 129], *Sabca*, *Șabca* [6, p. 9], *Șapca* [7, p. 72], *Șaba* [8, p. 316; 9].

Recunoscută ca model de viață monahală și lăcaș monahal ce a rezistat factorului politico-ideologic, mănăstirea a fost denumită cu diverse apelative: *cetatea credinței*, *școa-*

la sfinților [10, p. 232], *cetate a românismului de pe malul drept al Nistrului* [11, p. 41], *mănăstirea rezistenței* [12], *supraviețuitoarea calvarului comunist, locul cel mai apropiat de Dumnezeu* [13, p. 1], *loc de paradis* [14, p. 16], *simbol al trăinicieii credinței strămoșești* [15], *învingătoarea unui imperiu* [16, p. 6]. Complexul monahal este apreciat, de asemenea, ca un valoros monument de istorie și de artă ecleziastică [17, p. 5; 18, p. 783].

Această mănăstire are o privescătoare pitorească, fiind comparată cu un „cuib de vulturi pe înălțimea malului stâncos din dreapta Nistrului” [19, p. 4], configurată în formă de semicerc, la o distanță de 2 km de localitatea omonimă din raionul Florești. Așezământul monahal este plasat la mijloc de înălțime și domină spațiul în cauză. Nistrul, „capricios” [20, p. 1], intersectează lăcașul monahal în cursul său de mijloc și formează în această zonă câteva canioane. Lăcașul monahal Japca face parte din grupul nordic de mănăstiri amplasate, alături de Rudi, Călărășăuca, Saharna, Țipova [Horodiște], Noul Neamț, de-a lungul fluviului Nistru [21, p. 1; 22, p. 10].

Una din porțile mănăstirii Japca, 1948. Foto: arhiva preot M. Brihuneț.

Percepțiile spațiale ale așezământului monahal de la Japca au variat în funcție de perioada istorică și de contextul socio-politic. La începutul sec. al XX-lea, Gh. Ghibănescu menționa că „din înălțimea malului Japcăi vedeai departe în Podolia, căci priveai ca din pod pe malul din față, și cerul se îmbina cu pământul la orizont și Dumnezeu era una cu făptura mâinilor sale” [23, p. 50]. În Basarabia interbelică, percepția lăcașului monastic Japca era extrasă din plasarea Nistrului – „hotar despărțitor de Țară” [24, p. 118] –, astfel mănăstirea era apreciată că „stă izolată la margine de țară” și că este un „colț tăinuit de la granița de răsărit a țării”, de aceea era necesară „tocmai în această parte a țării, de o mai grabnică trezire a energiei naționale în toate înțelesurile” [25, p. 131-134]. La 21 iunie 1936, episcopul Tit menționa că lăcașul monahal se află la hotarul a două lumi, de aceea să se „ia aminte la datoria pe care o au de a-și păstra legea strămoșească” [26, p. 262-263].

Martorul impunătorului cortegiu de 300 de oameni, îmbarcați în circa 50 de trăsuri din satul Zastânca, Soroca, pornit în dimineața zilei de 29 mai 1937 la Japca, accentua delimitarea spațială configurată în urma constituirii Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești în componența Ucrainei sovietice, invocând în acest sens fluviul Nistru „cu apă lină și limpede ca cerul”: *malul românesc* format din „pădurea de stejar a mănăstirii” și *malul ucrainean* împânzit de „sutele de muncitori ruși, robi ai comunismului ateu și otrăvitor de suflete nevinovate, cari lucrau la sădirea tutunului” [27, p. 231].

Dihotomia plasării geografice avea impact direct asupra credinței societății românești. Locuitorii satelor din dreapta Nistrului, *toți români*, erau considerați „buni credincioși, evlavioși și râvnitori spre cele sfinte. Iubesc slujbele dumnezeiești și cinstesc pe preoți. Sunt buni muncitori și supuși stăpânirii”. Evenimentele din stânga Nistrului erau

apreciate drept „cataclismul social de peste Nistru”, de aceea „când s-au dărâmat bisericile din Podoima și Rașcov, dincolo de Nistru, moldovenii noștri din Japca, Vadu-Cot și Vadu-Rașcu, plângeau dincolo de Nistru” [28, p. 334]. Aceeași senzație a avut-o și grupul de tineri care, în perioada 29-30 aprilie 2012, au organizat o excursie cu genericul „Basarabia e România!” la mai multe mănăstiri, inclusiv la Japca. „Chiar înainte de a ajunge la mănăstirea Japca ne-am dat seamă că suntem în fața unui „colorit” contrastant: pe de-o parte, punctul de trecere a frontierei în zona separatistă transnistreană de la Sănătăuca și, pe de altă parte, singura mănăstire din Republica Moldova care a rezistat regimului comunist [29].

Ca și majoritatea așezămintelor monahale de pe malurile fluviului Nistru și ale afluenților săi, mănăstirea Japca a fost întemeiată pe baza schitului rupestru din apropiere, stabilit, după unii cercetători, în secolul al XV-lea [30, p. 443; 31, p. 64-65; 32, p. 47-49], iar după alții cu prima jumătate a secolului al XVI-lea [33, p. 544]. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea are loc „coborârea” schitului la poalele falezei, fapt generat de inundațiile care au înămolit încăperile rupestre, urme menținute și actualmente în stratul gros de aluviuni din chilii [34, p. 21]. Numărul viețuitorilor de la așezământul monahal de la Japca era în jur de 20 de persoane [35, f. 130]. În 1818, mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni a modificat statutul schitului Japca, transformând așezământul monahal în mănăstire, stareții ei urmând să poarte titlul de egumeni [36, f. 16]. În evoluția sa istorică lăcașul monahal a beneficiat de un puternic sprijin din partea ctitorilor și binefăcătorilor: domni, mari boieri, slu-

șitori ai bisericii, funcționari ș.a. La mijlocul secolului al XIX-lea, mănăstirea și-a consolidat și situația financiară și domeniul imobiliar, în mare parte grație bunei diriguiri a unor stareți, s-au edificat cele mai multe construcții gospodărești [37, f. 39]. Lăcașul monahal era vizitat de credincioși (în mod special, în timpul Postului Mare), inclusiv din regiunea Podolia [38, p. 527], fapt ce contribuia substanțial la creșterea veniturilor mănăstirești. Între 1869 și 1871, la mănăstire au fost traduse din română în rusă circa 150 de documente referitoare la proprietățile imobiliare ale sfântului lăcaș, fiind adunate într-o condică [39, p. 399-400], iar în 1872 a fost întocmit un *Pomelnic* [40], sursă unică în spațiul basarabean.

Serviciul divin se făcea în limbile română și slavonă [41, p. 27; 42, p. 30]. Mănăstirea avea un cor, în care se cânta în slavonă [43, p. 27]. La sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea, mănăstirea Japca era unul dintre cele mai prospere lăcașuri sfinte din Basarabia. Așezământul monahal era vizitat de „lume peste lume... roi de lume” [44, p. 501]. Călugării de la Japca duceau un mod de viață de obște [45, p. 264]. Principiile și regulile de viață monastică erau organizate potrivit reformelor inițiate de Paisie Velicikovski în secolul al XVIII-lea.

În timpul Primului Război Mondial, mai multe călugărițe din Polonia rusească (teritoriu anexat de Rusia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea), de la mănăstirea Lesna, din eparhia Holm, s-au refugiat în Basarabia. Drept urmare, la 26 martie 1916 s-a decis ca mănăstirea Japca să fie reorganizată în una de monahe. În baza Hotărârii nr. 2678 din 23 iulie 1916 a Sfântului Sinod din Sankt

Mănăstirea Japca. Vedere generală, începutul sec. XX. MNIM. Nr. inv.: FB-24563-3.

Petersburg, arhiepiscopul de Chișinău Anastasie Gribanovschi (1916–1919) repartizează călugărițele refugiate din Lesna la mănăstirea Japca. Un schimb asemănător de comunitate monahală a avut loc și la Călărășăuca (județul Soroca), unde au fost aduse călugărițele refugiate de la mănăstirea Virov, Podolia. Întregul patrimoniu mănăstiresc devenea proprietate a noilor comunități monahale [46, f. 1-4]. În lunile august-septembrie 1916, la Japca s-au strămutat și monahii din Poneataevsk (regiunea Nijegorodsk), Elizavetinsk (or. Ialta), Ioan Înaintemergătorul (Petersburg). La 29 septembrie 1916, egumenele Nina și Ecaterina au fost acceptate în Comitetul Duhovnicesc, condus de arhiepiscopul Anastasie [47, p. 785].

Istoricul P. Cazacu considera că prin aceste schimburi de comunități monahale de la Japca și Călărășăuca „moldovenii au fost expropriați de două mănăstiri vechi moldovenești... mănăstirile au fost golite de călugări moldoveni” [48, p. 138-139].

Trecerea monahelor din Polonia în Basarabia, la un alt cadru geografic și social-politic, a creat și un anumit dezechilibru psihologic, „a trebuit ca încetul cu încetul să se adapteze mediului” [49, p. 37]. Maicile urmau să-și reorganizeze modul de viață la sistemul de valori românești: trecerea la calendarul gregorian, administrarea noilor practici religioase, aplicarea limbii române în oficierea serviciului divin etc. [50, p. 70-71; 51, p. 65].

Noua comunitate a intrat în posesia întregii averi mănăstirești, alcătuită, pe lângă construcțiile din incintă, din pământuri, un iaz cu pește, o prisacă, semănături, vie, livadă, grădină de zarzavaturi. Arhimandritul Porfirie, împreună cu călugării, au fost transferați la Hârjauca. Pe parcursul anului 1916, așezământul monahal a fost populat de monahii din Petrograd, Ialta, Ponetaev, regiunea Nijegorodsk, Elizavetino, regiunea Tversk. Călugărițele aveau o înaltă pregătire intelectuală. La mănăstire funcționa o școală pentru

orfanele de război (circa 300 de copii) de prin localitățile învecinate, un gimnaziu, o școală de gospodărie sătească și o școală de pregătire pentru învățătoare cu durata de studii de doi ani [52, p. 325; 53, p. 430; 54, p. 76]. Monahii de la Japca îngrijeau de monahii bolnavi și de cei de vârstă înaintată la ospiciul de la Dobrușa [55, f. 2-6]. Liturghia se oficia zilnic.

În toamna anului 1917, mănăstirea Japca a fost sub incursiunea bolșevicilor, întorși de pe Frontul românesc, iar maicile Ecaterina și Nina, de origine nobiliară, ca prin minune și-au salvat viețile [56]. În perioada interbelică se pune accentul pe chemarea de *ordin național* a mănăstirilor [57, p. 485], fapt sesizat și în discursul ieromonahului Vladimir Scaletchi de la Japca, care a avut evidente accente de spirit patriotic, expus în profilul valorilor autentice românești.

Mănăstirile Japca și Dobrușa erau considerate model de adaptare a vieții monahale la nevoile generale, chiar în sprijinul întăririi ei [58, p. 227].

La 10 iunie 1940, mănăstirea a fost vizitată de preotul Dimitrie Balaur. Slujitorul bisericii avea să sesizeze atmosferă *ante bellum*. „Toată valea Nistrului era o frumusețe: verdeață, soare, căldură și o liniște penibilă. Erau ultimele zile de liniște pe Nistru” [59, p. 228]. În 1940, după intervenția sovietică în Basarabia, o parte din monahe au părăsit mănăstirea. Averea lăcașului monahal a fost confiscată. Se percepea un impozit exorbitant, 150 de ruble de persoană [60]. Fâșia de pădure, aflată în proprietatea mănăstirii a fost naționalizată [61, p. 98]. În 1941 călugărițele au revenit, iar în 1944, odată cu reanexarea Basarabiei la URSS, are loc refugierea mai multor fețe bisericești peste Prut,

inclusiv a unor monahe de la Japca [62, p. 148].

Autoritățile sovietice au limitat viața economică a mănăstirii și au restricționat completarea obștii monahale.

În anii 1959 și 1974 mănăstirea a avut de suferit în urma unor incendii. Au ars șapte corpuri de casă, inclusiv arhiva. A fost devastată biserica Înălțarea Sfintei Cruci, săpată în piatră, în care se oficiau cu regularitate servicii divine. Mănăstirea a avut de suferit și în urma alunecărilor de teren [63, p. 90], când au fost distruse trei clădiri și șase depozite [64, p. 171].

În anii 1960 au fost închise toate mănăstirile, cu excepția celei de la Japca. De specificat faptul că doar în lăcașul monahal de la Japca se băteau clopotele [65, p. 137]. Presiunea asupra mănăstirii s-a intensificat atât din partea autorităților religioase, cât și a celor laice. Potrivit Ordinului nr. 3 din 19 noiembrie 1962, emis de arhiepiscopul Nektarie, ieromonahilor de la mănăstirea Japca li s-a interzis efectuarea serviciilor divine (taine și ierurgii) în afara mănăstirii [66, p. 182].

La 28 martie 1963, A. Oleinik, plenipotențiarul Consiliului în Problemele Bisericii Ortodoxe pentru RSS Moldovenească, a întocmit un plan calendaristic de desființare a mănăstirii Japca [67, f. 86-87].

În aceste condiții tensionate, stareța mănăstirii, Serafima, a aplicat diferite strategii de supraviețuire. În toamna anului 1963, ea scria că, dacă obștea monahală va părăsi mănăstirea, atunci nu vor avea unde să se adăpostească, nu vor avea nici produse alimentare, iar iarna se apropia. De aceea se solicita un răgaz până în primăvară, pentru a discuta cu rudele despre transfer [68, p. 393]. Totodată, egumena Serafima „a făcut zeci de drumuri la mai

Până în 1916 mănăstirea Japca a fost de monahi.
Un călugăr de la sfântul lăcaș Japca, circa 1900.
Foto: A. I. Iațimirski.

Egumena Serafima, stareța mănăstirii (1959–1978).
Arhiva curentă a mănăstirii Japca.

marii republicii, dar nimeni nu avea urechi s-o audă și ochi s-o vadă” [69, p. 7]. După mai multe intervenții, o delegație de la mănăstirea Japca în frunte cu stareța, în martie 1964, a plecat la Moscova, unde s-a adresat Patriarhiei și Consiliului în Problemele Bisericii Ortodoxe Ruse de pe lângă Consiliul de Miniștri al URSS despre necesitatea funcționării mănăstirii Japca sau permisiunea ca unele călugărițe să se refugieze în una din mănăstirile ortodoxe din Republica Populară Polonă [70, p. 273]. Grație insistenței stareței Serafima, rusoaică de naționalitate, participantă la cel de-al Doilea Război Mondial în cadrul Armatei Sovietice și care avea prestigiu social în fața autorităților sovietice, mănăstirea n-a fost lichidată [71, p. 60; 72, p. 6; 73, p. 6; 74, p. 196].

Unii autori consideră că mănăstirea n-a fost închisă, deoarece autoritățile se temeau de o posibilă tensiune pe fundal religios, iar așezământul monahal era unicul în republică

[75, p. 619]. Scriitorul și publicistul Nicolae Dabija afirmă că mănăstirea Japca a activat neîntrerupt, deoarece călugărițele acesteia „în 1945 erau cu toate rusoaice” [76, p. 619].

Totodată, aprioric, considerăm că autoritățile sovietice nu doreau totuși să facă publică închiderea abuzivă a tuturor mănăstirilor. Se urmărea afișarea unei imagini „democratice” a statului sovietic, adică „una vorbești și alta faci”. Prin „autolichidarea” lăcașurilor monahale s-ar fi putut demonstra mai lesne colapsul instituțiilor religioase. Totodată, mănăstirea Japca, aflată la Nistru, în proximitatea fostei RASSM și cu o obște monahală vorbitoare de limbă rusă, era mai bine acceptată și tolerată de autoritățile sovietice decât alte lăcașuri monahale în care se slujea și se vorbea în limba română.

În scopul de a perturba oficierea serviciului divin în lăcașul monahal, militanții ideologiei sovietice desfășurau diverse acțiuni pro-

Verde de Japca. Foto: Ion Valer Xenofontov, 11 mai 2020.

vocatoare. Conform unor mărturii, în noaptea de Sfintele Paști, din anul 1966 sau 1967, mai mulți activiști de partid și comsomoliști din orașelul Camenca și localitățile proxime au organizat acțiuni violente la mănăstirea Japca. Astfel, în timpul oficierei serviciului divin, pe la ora 23:00, atunci când biserica era arhiplină (inclusiv cu copii), grupări de activiști de partid și comsomoliști au început să scandeze lozinci antireligioase, să lovească zgomotos în ușa și să arunce în geamurile bisericii pietre și bucăți de fier. Monahalele de-abia au izbutit să-i adăpostească în chilii mai întâi de toate pe copiii aflați în stare de șoc. Pornirile agresive ale provocatorilor au fost anihilate de tinerii din Sănătăuca și Japca, care au venit în ajutor credincioșilor. Călugărițele le-au acordat ajutor medical răniților, unii cu leziuni corporale provocate de cuțite. În acea noapte oficierea divină a Sfintelor Paști a fost oprită și doar spre dimineață au fost sfințite alimentele. „Când s-a luminat de zi s-a desprins o imagine infernală: pretutindeni se vedeau urme de ciocniri acer-

be, sânge, cioburi de sticlă, în cimitirul mănăstirii crucile erau profanate” [77, p. 28].

După 1981, ingerința în afacerile mănăstirii a fost temperată, iar Patriarhia Rusă a luat-o sub jurisdicția sa directă. Mai mult, în 1983, la insistența arhiepiscopului Ionatan, s-a obținut permisiunea ca în mănăstire să fie acceptate o monahă și două ascultătoare [78, p. 351], iar în 1985 încă o ascultătoare. Toate acestea au avut loc în contextul în care autoritățile interziceau categoric includerea altor persoane în obștea monahală, deoarece se miza pe autolichidarea mănăstirii [79, p. 242]. Sfântul lăcaș reprezenta o oază de spiritualitate creștină într-o regiune în care domina ideologia marxist-leninistă și propaganda militantă a ateismului.

La 17 noiembrie 1984, E. V. Rîbalko, inspector pentru protecția monumentelor la Ministerul Culturii al URSS, estima situația tehnică a complexului monahal Japca, monument de arhitectură de categorie republicană, drept una „bună” [80].

În 1988, măicuțele erau abonate la ziare în sumă de 24 de ruble. Din presă s-au informat despre restructurare și transparență, pe care o așteptau ca un eveniment inerent. Stareța Alexandra avea să-și expună propriile percepții atât despre fenomenul în cauză, cât și despre liderii politici ai Uniunii Sovietice: „Vreau să vă spun că am așteptat acest moment. Dacă s-ar fi întâmplat asta cu vreo 15-20 de ani în urmă. Cât poate dura o viață de om. Păcat că timpurile gorbacioviste au întârziat să vină. Și totuși e bine. Așa să fie. Știi ce întrebare mă frământă uneori? Cum de se face ca o țară atât de mare, așa de rar are norocul să fie condusă de oameni cu adevărat înțelepți?!” [81, p. 7].

După proclamarea independenței de stat a Republicii Moldova (1991) a început o nouă etapă de dezvoltare, renaștere spirituală, morală și materială a mănăstirii Japca. Așezământul monastic s-a renovat și continuă să atragă numeroși pelerini.

Referințe bibliografice:

1. Ganițki, M. A. *Șabskii Voznesenskii Monastiri*. În: *Kișinevske eparhialinie vedomosti* (Кишиневские епархиальные ведомости) (în fra: KEV). Chișinău, № 18, 1876.
2. Arbure, Zamfir. *Basarabia în secolul XIX*. Chișinău: Novitas, 2001.
3. *Viața economică din Bălți și Soroca după desrobire*. Buletinul economic al Camerei de Comerț și Industrie Bălți, anul I, nr. 1, 1941.
4. Bezviconi, Gh. *Mănăstirea Japca din județul Soroca*. București: Tipografia „Fântâna Darurilor”, 1942.
5. Arbore, Zamfir. *Dicționarul geografic al Basarabiei*. Colecția Testament, Chișinău: Muzeum, Fundația Culturală Română, 2001.
6. Bezviconi, Gh. *Mănăstirea Japca din județul Soroca*, București: Tipografia „Fântâna Darurilor”, 1942.
7. Arhimandrit Visarion Puiu, *Monăstirile din Basarabia*, În: *Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău*, vol. XI, Chișinău: Tipografia de Editură Națională „Lucafărul”, 1919.
8. Mazurevici, N. *Svedenia o nekotorih pravoslavniih monastireah v eparhii Kișinevskoi*, În: *Zapiski odesskogo obșcestva istorii drevnosti*, Tom II, Odessa, 1848.
9. Maximilian, *Sinodik Șabskogo monastirea*, În: KEV, № 13-22, 1872. Această denumire aleatorie crea o confuzie cu localitatea Șaba, aflată la 4 km de Akkerman, populată de coloniști elvețieni.
10. Leșcu, Ioan. *Un pelerinaj la Sf. Mănăstire Jabca – Soroca (reflexiuni și impresii)*. În: *Episcopia Hotinului: Foaie eparhială oficială*. Duplex Chișinău – Bălți, an. XI, nr. 11-12, 1937.
11. *Bibliografie radiofonică românească (1941–1944)*. Vol. III. București: Editura Casa Radio, 2003.
12. Rusu, Dinu. *Japca - mănăstirea rezistenței*, în <http://turism.moldova.org/news/japca-manastirea-rezistentei-galerie-foto-230297-rom.html> [vizitat la: 23.09.2013].
13. Hadârcă, Natalia. *Locul cel mai apropiat de Dumnezeu*. În: *Jurnal de Chișinău*, 28 aprilie, 2000.
14. *Mănăstirea Japca – loc de paradis*. În: *Dezvoltarea*, 2 ianuarie 2006.
15. *Site-ul Bibliotecii „Miron Costin”*. În: http://bibliotecamironcostin.blogspot.com/2012_08_01_archive.html [vizitat la: 14.10.2013].
16. Xenofontov, Ion. *Monahiile de la mănăstirea Japca au învins un imperiu*. În: *Evenimentul zilei. Cotidian*, nr. 45, 16 septembrie 2013.
17. *Mănăstirea Japca*. În: *Calendar. Bună dimineața mileniul III*. Chișinău, 2001.
18. Livandovschi, Roman. *Turismul și agrementul*. În: *Republica Moldova. Ediție Enciclopedică*. Ediția a doua, revăzută și adăugită. Chișinău: Institutul de Studii Enciclopedice, 2011.

19. Puiu, Visarion. *Monăstirile din Basarabia*. În: *Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău*, Vol. XI. Chișinău: Tipografia de Editură Națională „Lucefărul”, 1919.
20. Iațimirski, A. I. *S kameroi po Dnestru (Iz dorojnogo dnevnika)*. Fotograficeskoe obozrenie. Kn. 12, 1901.
21. Mihailovici, P. *Mănăstirile din Basarabia*. În: *Cuvânt moldovenesc*, 8 ianuarie, nr. 2, 1934.
22. Ilvițchi, Luminița. *Mănăstirile și schiturile din Basarabia. Aspect comparativ arhitectural*. Chișinău: Museum, 1999.
23. Ghibănescu, Gh. *Impresii și note din Basarabia*. Chișinău: Editura Civitas, 2001.
24. Gheorghiu, Aurel I. *Pe drumuri basarabene. A doua zi după Unire*. București, 1923.
25. Simonescu, I., *Mănăstirea Japca*. În: *Anuarul Episcopiei Hotinului*, nr. 15-16, 1928.
26. *Vizite canonice*. În: *Episcopia Hotinului: Foaie eparhială oficială. Duplex Chișinău – Bălți* (infra: *EH*), 1936, an. X, nr. 11-12.
27. Leșcu, Ioan. *Un pelerinaj la Sf. Mănăstire Jabca – Soroca (reflexiuni și impresii)*. În: *EH*, an. XI, nr. 11-12, 1937.
28. *Cercetări în parohii*. În: *EH*, an. IX, nr. 17, 1937.
29. *Basarabia e România*. În: <http://bpr.union.md/basarabia-e-romania> [vizitat la: 09.09.2012].
30. Vezi Verina, V. *Mănăstirile din Moldova medievală*. În: *Enciclopedia Sovietică Moldovenească*. Vol. 4. Chișinău, 1974.
31. Ghimpu, Vlad. *Mănăstirea rupestră de la Japca din zona Nistrului Mijlociu*. În: *Sud-Est*, nr. 4 (30), 1997.
32. Ghimpu, Vlad. *Mănăstirea rupestră de la Japca din zona Nistrului Mijlociu*. În: *Arhitect design*, 1997.
33. *Bogoslovskaja ențiklopedia / Sostavlena pod redacției N. N. Glubokovskogo*. Sank Petersburg, 1909.
34. Ciocanu, Sergius. *Contribuții privind istoricul și arhitectura ctitoriei boierului Constantin Stati, biserica Înălțarea Domnului de la mănăstirea Japca (județul Soroca)*. În: *Arta 2001. Arte plastice. Arhitectură. Muzică. Teatru. Cinema*. Chișinău, 2001.
35. Arhiva Națională a Republicii Moldova (infra: ANRM). F. 2071, inv. 2, d. 98, f. 130.
36. ANRM, F. 205, inv. 287, f. 16.
37. ANRM, F. 208, inv. 3, d. 520, f. 39.
38. Litvinovski, A. *Istoriko-statisticeskoe opisanie sela Hrustovoi Oligopoliskogo uezda Podolskoi eparhii*. În: *Podolskie eparhiialinîe vedomosti*. Kamenet-Podolsk, № 16, 1862.
39. Maximilian, *Sinodik Șabskogo monastîrea*. În: *KEV*, № 13, 1872, s. 399-400.
40. Maximilian, *Sinodik Șabskogo monastîrea*, în *KEV*, № 13-15.
41. *Arhiepiskop Pavel i deiatelinosti ego v Kișinevskei eparhii (23 iunea 1871 g. – 16 iulea 1882 g.) s portretom ego i avtoğrafom*. Izdanie Bessarabskogo Ţerkovnego Istoriko-Arheologhiceskogo Obșcestva / Sostavil Iosif Parhomovici. Kișinev: Eparhialinaia tipografia, 1912.
42. Bezviconi, Gh. *Mănăstirea Japca din județul Soroca*. București: Tipografia „Fântâna Darurilor”, 1942.
43. *Arhiepiskop Pavel i deiatelinosti ego v Kișinevskei eparhii (23 iunea 1871 g. – 16 iulea 1882 g.) s portretom ego i avtoğrafom*. Izdanie Bessarabskogo Ţerkovnego Istoriko-Arheologhiceskogo Obșcestva/ Sostavil Iosif Parhomovici. Kișinev: Eparhialinaia tipografia, 1912.
44. Ghibănescu, Gh. *Impresii și note din Basarabia*. Chișinău: Editura Civitas, 2001.
45. Puiu, Visarion. *Însemnările despre monăstirile și schiturile eparhiei Hotinului, din 1820*. În: *Arhivele Basarabiei*, nr. 3, 1930,
46. *Dosar despre transformarea mănăstirilor Călărășăuca și Japca, din mănăstiri de bărbați în mănăstiri de femei, 1916–1918*. În: ANRM, F. 208, inv. 43, d. 4722, ff. 1-4.

47. *Eparhialinaia hronika*. În: KEV, № 46, 1916.
48. Cazacu, P. *Moldovenii dintre Prut și Nistru (1812–1918)*. Iași: „Viața românească”, f.a.e.
49. Melhisedec, Dimitriu. *Darea de seamă despre monăstirile și schiturile din eparhia Hotinului, din punct de vedere administrativ, economic și cultural, pe anul 1926*. În: EH, an. IV, nr. 5-6, 1927.
50. Alla I. Skvorțova, *Russkie bessarabii: opît jizni v diaspore (1918–1940 gg)*. Chișinău: Pontos, 2002.
51. *Pravoslavie v Moldavii: vlasti, țerkovi, veruiușcie*. V 4-h tomah. Otv. red., sost. i avtor predisl. V. Pasat. Tom 1 (1940–1953). Moskva: Rossiiskaia politiceskaia eñiklopedia, 2009.
52. Filipescu, S.; Giurgea, E. N. *Basarabia. Considerațiuni generale, agricole, economice și statistice*. Chișinău, 1919.
53. Popovschi, N. *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși*. Chișinău, 1931.
54. Micșunescu, Dimitrie P. *Vizitând mănăstiri basarabene și bucovinene*. Cu o prefață de N. Iorga. București: Tipografia ziarului „Universul”, 1937.
55. ANRM. F. 727, inv. 1, d. 29, ff. 2-6.
56. *Svetloi pameati egumenii Ekaterinî*, În: Jurnal «Puti», № 4, în <http://www.odinblago.ru/path/4/13/> [vizitat la: 23.03.2013].
57. *Lucrările soborului stareților și starețelor din Arhiepiscopia Chișinăului*. În: *Luminătorul*, nr. 9, 1938.
58. *Despre monăstirile Dobrușa și Japca*. În: EH, an. VIII, nr. 21-22, 1931.
59. Balaur, Dimitrie. *Destinul unui preot transnistrean*. În: *Biserica basarabeană: Organul Eparhiei Hotinului*. Bălți: Tipografia Eparhială, an. 2, nr. 5-6, mai-iunie, 1943.
60. *Arhiva curentă a mănăstirii Japca*.
61. *Pravoslavie v Moldavii...* Tom 1, dok. 2.
62. *Pravoslavie v Moldavii...* Tom 1, dok. 10, s. 109; dok. 19, s. 148.
63. Din cauza apelor subterane și a defrișărilor, terenul mănăstirii este amenințat în permanență de alunecări de teren. Vezi: Verina, V. Verina V., *Pameatniki prirodî Moldavii*. Kișinev: Gosudarstvennoe izdatelistvo „Cartea moldovenească”, 1980.
64. Sârbu, Antonia. *Japca*. În: *Japca*, în Mănăstiri basarabene. Culeg. / Alcătuită de: Sârbu Antonina și Ladaniuc Victor. Chișinău: Universul, 1995.
65. *Pravoslavie v Moldavii: vlasti, țerkovi, veruiușcie*. V 4-h tomah. Otv. red., sost. i avtor predisl. V. Pasat. Tom 4 (1976–1991). Moskva: Rossiiskaia politiceskaia eñiklopedia, 2012, dok. 32.
66. Ciorbă, Veaceslav. *Biserica Ortodoxă din Basarabia și Transnistria (1940–2010)*. Chișinău: Pontos, 2011.
67. Arhiva Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova. F. 51, inv. 23, d. 101, ff. 86-87.
68. *Pravoslavie v Moldavii...* Tom 3, dok. 128.
69. Ciurea, Diana. *Mănăstirea Japca: ecouri medievale, glăsuirii vii*. În: *Literatura și arta*. Săptămânal al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Chișinău, nr. 33 (2245), 11 august 1988.
70. *Pravoslavie v Moldavii: vlasti, țerkovi, veruiușcie*. V 4-h tomah. Otv. red., sost. i avtor predisl. V. Pasat. Tom 3 (1961–1975). Moskva: Rossiiskaia politiceskaia eñiklopedia, 2011, dok. 107.
71. Mihalaș, V. *Istoria Kișinevskei moldavskei eparhii s 1945 po 1995 g*. Dissertația na soiskanie ucenoi stepeni kandidata bogoslovia. Serghiev Posad. Troțe-Serghieva Lavra, 1997.
72. Sârbu, Antonia. *Japca*, În: *Japca*, în Mănăstiri basarabene. Culeg. Alcătuită de: Sârbu Antonina și Ladaniuc Victor. Chișinău: Universul, 1995.
73. Tihonov, Ludmila. *Politica statului sovietic față de cultele din RSS Moldovenească (1944–1965)*. Chișinău: Prut Internațional, 2004.
74. Tihonov, Ludmila. *KGB-ul sovietic și biserica ortodoxă din RSSM*. În: *Basarabia ortodoxă din interfluviul pruto-nistrean (1813–2013)*. Sim-

pozion științific internațional, 14-15 octombrie 2013. Chișinău: Cuvântul ABC, 2013.

75. *Bolișaiia eņiklopedia russkogo naroda*. Moskva: Institut russkoi țivilizații, 2009.

76. Dabija, Nicolae. *Mănăstiri basarabene*, În: *Literatura și arta*. Săptămânal al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Chișinău, nr. 30 (2606), 27 iulie 1995.

77. Melinik, S. M. *Drevneaia obiteli nad Dnestrom (Iz istorii Sveato-Voznenskogo Japskogo jenskogo monastîrea)*. În: *Pokrovskie citenia*. Sbornik nauc. dokl. Kniga 11, Tiraspol, 2010.

78. *Pravoslavie v Moldavii: vlasti, țerkovi, veruișcie*. V 4-h tomah. Otv. red., sost. i avtor pre-disl. V. Pasat. Tom 4 (1976–1991). Moskva: Rossiiskaia politiceskaia eņiklopedia, 2012, dok. 111.

79. Ciorbă, Veaceslav. *Biserica Ortodoxă din Basarabia și Transnistria (1940–2010)*. Chișinău: Pontos, 2011.

80. Vezi pașaportul Mănăstirii Înălțarea Domnului din Japca, publicat de Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor din Republica Moldova. În: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=491410530883705&set=a.430898606934898.104270.212165758808185&type=3&permPage=1> [vizitat la: 07.09.2013].

81. Ciurea, Diana. Mănăstirea Japca: ecouri medievale, glăsuiri vii. În: *Literatura și arta*, nr. 33 (2245), 11 august 1988.

Mănăstirea Japca – o istorie a rezistenței spirituale

Rezumat. În acest studiu am abordat contextul istoric, cadrul spațial, arhitectural, terminologic și științific al mănăstirii Japca, singurul complex monastic din spațiul pruto-nistean care funcționează neîntrerupt de la înființare. S-au prezentat factorii interni și externi care au perturbat buna activitate a lăcașului monahal. În pofida ingerinței factorului politic și ideologic, mănăstirea Japca a putut rezista în fața vicisitudinilor de epocă.

Cuvinte-cheie: Mănăstire, Japca, rezistență, ateism militant, comunism, RSS Moldovenească.

Japca Monastery – a history of spiritual resistance

Abstract. In this study, we analyzed the historical context, the spatial, architectural, terminological and scientific framework of the Japca monastery, the only monastic complex in the Pruto-Dniester area that has been functioning continuously since its establishment. The internal and external factors were presented, which interrupted the good activity of the monastic place. Despite the interference of the political and ideological factor, the Japca monastery could withstand the vicissitudes of the era.

Keywords: Monastery, Japca, resistance, militant atheism, communism, Moldovan RSS.